

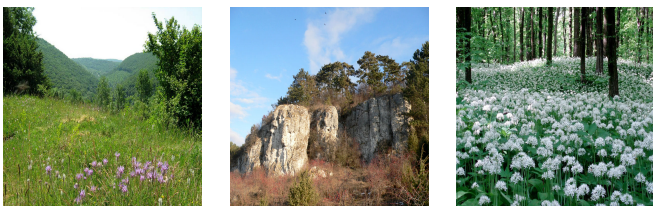
М. Я. Музика

Медобори (заповідник)

«МЕДОБОРИ» – природний заповідник загальнодержавного значення; наукова установа, що досліджує флористичні, фауністичні, популяційні й екологічні проблеми. Підпорядк. Держ. комітету ліс. господарства України. Знаходиться на тер. Зх. Поділля, у лісостеп. зоні, у сх. частині Зх.-поділ. височин. обл. Зх.-укр. лісостеп. провінції Сх.-європ. рівнини, Збараз.-Смотриц. р-ну та Краснян. (Медобор.) ландшафту (див. Товтри), на Пд. Сх. Терноп. обл., у межах Гусятин. і Підволочис. р-нів. Пл. 9516,7 га. Простягається з Пн. на Пд. на 32 км, із Зх. на Сх. – на 5–8 км. Веде свою історію від 1910, коли у околицях с. Вікно (нині Гусятин. р-ну) були утвор. резервати на горах Гостра та Любовня з метою охорони моховатк.-корал. скель сармат. віку з поділ. степ. рослинністю. 1968 засн. заказники місц. значення: Залишок старої бучини на Товтрах і Поділ. товтровий кряж як унікал. ландшафт лісостепу, 1969 – Гори Гостра, Любовня та скелі Франка. 1982 організовано геол. Медобор. заказник респ. значення (8701 га). Від 1990 – природ. заповідник із сучас. назвою («М.», 9455 га; філія «Кременец. гори», 1000 га). 2000 приєднано Городниц. Товтри та ділянку заплави Збруча (пл. «М.» зросла до 9516,7 га), 2009 філію «Кременец. гори» передано до новоствор. Нац. природ. парку «Кременецькі гори» (6951,2 га). У складі М. побл. с. Крутилів Гусятин. р-ну – пам'ятка природи печера Перлина (відкрита 1969, заг.-держ. значення від 1971). У місці розташування «М.» абсолютні висоти Товтр становлять 350–380 м. Найвищою вершиною заповідника є г. Бохіт (413 м). Шир. пасм, на які розпадається кряж, у р-ні р. Збруч сягає 500–600 м. У 2000 в Городниц. лісництві виявлено печеру тектон. походження. На тер. заповідника зростає 1090 видів вищих судин. рослин, з яких понад 90 є регіонально рідкісними, 42 занесено до Червоної книги України, 5 – до Світ., 6 – до Європ. Червоних списків, 5 перебувають під охороною Берн. конвенції. У рослин. покриві 94,56 % займають ліс. угруповання. Переважають дубово-граб., граб.-дубово-ясен., граб.-букові, кленово-ясен., дубові, букові та граб. ліси. У підліску – бруслини бородавчаста та європейська, ліщина звичайна, свидина кров'яна, гордовина, глід, смородина чорна, агрус відхилений. У травостої – яглиця звичайна, осоки волосиста та низька, підмаренник запашний, копитняк європейський, зірочник ланцетолистий, підлісник європейський, анемони жовтецева та дібровна, герань темна, медунка темна, купини багатоквіткова та широколиста, жовтеці шорсткий та кашубський, переліска багаторічна, папороть, зубниці залозиста та бульбиста. Степ., лучні, лучно-степ., наскельно-степ. і ксеротермні ділянки

становлять 2,4 % тер. заповідника. Саме вони є надзвичайно цінними, оскільки тут зростають давні аборигенні поділ. степ. і лучні види рослин. Є багато волино-поділ. ендеміч. та погранично-ареал. видів: ковили волосиста та пірчаста, шавлії кременецька та подільська, змієголовник австрійський, ясець білий, молочай волинський, зіноваті біла, подільська та Блоцького, відкасник осотоподібний, рівноплідник рутвицелистий. Флора заповідника нараховує 90 видів ґрунт. водоростей, 189 – водоростей водойм, 161 – мохоподібних, 188 – лишайників, 656 – грибів. Для заповідника здійснено картографування ґрунт. покриву. Нині відомо понад 2000 видів комах (до Червоної книги України занесено 22 види), 15 – риб (1), 11 – земноводних, 7 – плазунів (1), 195 – птахів (22), 53 – ссавців (25). Серед представників фауни – бджоли-теслярі звичайна та фіолетова, вусач мускусний, сатурнія руда, махаон, мнемозина, переливниця велика, жук самітник, жук-олень, стрічка малинова, красуня діва, бражник мертва голова, ропухи звичайна та зелена, джерелянка червоночеревна, часничниця, тритони звичайний і гребінчастий, ящірки прудка та живородна, вуж звичайний, веретільниця ламка, гадюка звичайна, мідянка, черепаха болотна, орел-карлик, малий підорлик, пугач, сірий сорокопуд, довгохвоста сова, сапсан, сипуха, чорний лелека, гоголь, сірий журавель, польовий лунь, сарна європейська, свиня дика, лось, куниця лісова та кам'яна, лисиця, ласка, борсук, тхір, горностаї, миші лісові, хом'як. Особливу цінність у заповіднику становлять рукокрилі. Тут їх водиться 19 видів (найбільше кажанів звичайних і двоколірних, підковоносів малих, вуханів бурих і сірих, нічниць великих, вусатих, водяних, Брандта), що складає 73 % видового складу рукокрилих Сх. Європи. Вивчено язичниц. городища-святилища давньослов'ян. періоду і часів Київ. Русі.

Фотоілюстрації

Рекомендована література

1. W. Szafer. Geobotaniczne stosunki Miodoborów Galicyjskich // Rozprawy Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego Akademii Umiejętności. 1910. T. 10;
2. W. Gajewski. Elementy flory Polskiego Podola. Warszawa, 1937;
3. Радзієвський В. О., Бурма В. О. Медобори: Путівник. Л., 1975;
4. Корчемний В. Г. Заповідники та парки Надзбруччя. Т., 1994;
5. Бондаренко В. Д., Музика М. Я., Оліяр Г. І. Концепція регульованої заповідності та питання розвитку заповідника «Медобори» // Пробл. становлення і функціонування

новоствор. заповідників: Мат. наук.-практ. конф. Гримайлів, 1995;

6. Затонський Б. Р. Лісонасадження штучного походження на території заповідника «Медобори» // Там само; Онищенко В. А., Оліяр Г. І. Медобори // Фіторізноманіття заповідників і нац. природ. парків України. Ч. 1. Біосферні заповідники. Природні заповідники. К., 2012.

Бібліографічний опис:

Медобори (заповідник) / М. Я. Музика // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2018. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-65498>

2001-2024 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).